

De Standaard

RECENSIE VERBINDING (VERBROKEN)

Zo veel connecties, zo weinig contact

Hoe actueel mentale ontworteling en het verlies van vaste patronen zijn: de expo *Verbinding (verbroken)* zoekt het uit op het snijvlak van kunst en geestelijke gezondheidszorg.

Door Geert Van der Speeten

Zaterdag 24 september 2022

In *Cause nothing really matters* zoomt Sarah De Vos in op frêle handbewegingen. © rr

Al twee decennia probeert het Universitair Psychiatrisch Centrum van Duffel (UPC) de psychiatrie uit de taboesfeer te halen. Om te beginnen, door de verstikkende beslotenheid open te breken naar een open, groene en helende omgeving. De campus, in het centrum van de stad, ligt in een park met stille wandelpaden. De buitenwereld komt er binnen. Wandelaars die de hond uitlaten of pendelaars op weg naar het station, delen de plek met patiënten.

Camera obscura, Luc Van Eycken. © rr

Ook kunst wordt hier ingezet als zachte waarde. Ze wordt omarmd als middel tot herstel en onderdeel van een zorgproces. Kunst integreren, zo is de overtuiging van de directie, helpt de negatieve beeldvorming omkeren. Beperkingen die met woorden lastig te duiden vallen, kan kunst via beelden verlossen van hun stigma.

Mooi is het initiatief van het sociaal-artistiek atelier De Loods, buiten de campus. Het gooit de deur open naar creatieve geesten, patiënt of niet. Psychosociale en artistieke doelstellingen komen samen.

Een dovenkoor

Een dozijn monumentale kunstwerken raakte kriskras over de campus verspreid. Ze zijn uit hun vertrouwde omgeving gelicht en krijgen een extra lading in deze psychiatrische context. Maar evengoed blijven ze overeind als autonome, raadselachtige artistieke producten.

Hoe houden we als mens stand in deze vloeibare tijden? Waarom voelen we ons zo onbereikbaar?

De blikvanger is de Kapel van het niets, het enige architecturale werk van Thierry De Cordier. Het is een zwartgepekte, gesloten doos die binnen uitzicht biedt op een blanco muur en op de boomkruinen. Zo nodigt ze uit tot meditatie. Nieuw zijn de krachtige keramische beelden van Maen Florin rond de vijver. De hoofden zijn in zichzelf gekeerd. Uit hun houding, op geïsoleerde plateaus, spreekt de tristesse van een verloren generatie. Maar evengoed vormt de stille waterpartij een verbindingsstreepje. In hun ruimtelijke driehoeksverhouding lijken de figuren een zekere verstandhouding te vinden.

Soutine, Maen Florin. © rr

Verbinding is ook het thema van de nieuwe triënnale. Duffel pikt na de coronapandemie de traditie weer op van tijdelijke tentoonstellingen, telkens rond een sprekend thema. Eerder kwamen al ‘stilte’, ‘vergankelijkheid’ en ‘falen’ aan bod.

Drie curatoren bogen zich dit jaar over hoe mensen standhouden in vloeibare tijden. Het grote houvast heeft plaatsgemaakt voor ontworteling en verlies van zekerheden. Hoe zijn we het contact kwijtgeraakt? Waarom voelen we ons zo onbereikbaar, en dat in een hypergeconnecteerde wereld? Nogal wat video's, te zien in het congrescentrum, gaan daarover. Anouk Declercqs monumentale *One* roept op tot empathie en empowerment. Artur Zmijewski voert een ontroerend dovenkoor op, waarbij de disfunctie van de uitvoerders gecounterd wordt door een geut levensvreugde.

Het zachte spreken

Ook isolement, gedwongen of ongewenst, keert vaak terug. Sterk is de bijdrage van Ilke De Vries. Ze liet vijf mensen met psychische kwetsbaarheid twee jaar hun leven en omgeving filmen. Therapie was niet het doel. En ook al koos een van de deelnemers ervoor alleen een bordje met ‘Ik zwijg’ te tonen, bij anderen zie je hoe helend het zachte spreken over de eigen aandoening kan werken, en hoe een leven dat houvast moet vinden in kronkelige patronen, in beeld komt. Twee van de deelnemers voelden zich vorige week sterk genoeg om over hun ervaring te getuigen op een symposium.

Curved dialogue, Leon Vranken. © rr

De kloosterkapel brengt werk bijeen van krachtige schilders als Philippe Vandenberg, Marc Maet en Sarah De Vos. Bij de twee mannelijke kunstenaars schemeren onmacht en woede door. In twee werken die een afwerklag met epoxy kregen, focust De Vos dan weer op weerkaatsing en vertraagde waarneming.

Het zijn bloedmooie, esthetiserende beelden die inzoomen op frêle handbewegingen. Op hun beurt suggereren ze de hunkering naar verbinding en aanraking die de rode draad vormt van deze tentoonstelling.

Verbinding (verbroken). Triënnale hedendaagse kunst. UPC Duffel, tot 20/11 ★★★★★☆